Eastern-European Journal of Medical Humanities and Bioethics
ISSN: 2559-7604
Covered in: CrossRef; RePEc; CEEOL; KVK; WorldCat; Google Scholar

2019, Volume 3, Issue 1, pages: 55-59 | doi: 10.18662/eejmhb.20

Review on "Etica publicarii stiintifice si a comunicarii cunoasterii", authored by Antonio Sandu, in the volume "Etica si integritate in educatie si cercetare", Tritonic, 2018

Mariana CALANCEA[1]

[1] M.A., Faculty of Law and Administrative Sciences, „Stefan cel Mare" University of Suceava, Romania.

Abstract: The purpose of this review is to debate and briefly present some notions and issues of the chapter "Ethics of scientific publication and communication of knowledge", authored by a professor. Dr. Antonio Sandu. The chapter is published within the volume Etică şi integritate în educaţie şi cercetare [Ethics and integrity in education and research] which is an educational course for students, masters or researchers in the ethical, sociological, legal or educational sphere. The volume appeared in 2018, at Tritonic Publishing House, coordinated by Antonio Sandu and Bogdan Popovenciuc. The purpose of this volume is to inform the academic environment, and not only, about the myriad forms under which ethics is found in academic research. Also, this volume can be considered a working instrument in order to develop university handbooks regarding the discipline of ethics in academic research, both within the university and postgraduate studies programs.

Keywords: *review; ethics; publication ethics; communication of knowledge; education; research.*

How to cite: Calancea, M. (2019). Review on „Etica publicarii stiintifice si a comunicării cunoasterii", authored by Antonio Sandu, in the volume "Etica si integritate in educatie si cercetare", Tritonic, 2018. *Eastern-European Journal of Medical Humanities and Bioethics, 3*(1), 55-59. doi: 10.18662/eejmhb.20

Cartea „Etică şi integritate în educaţie şi cercetare" este un curs educaţional destinat studenţilor, masteranzilor sau cercetătorilor din sfera etică, sociologică, juridică sau educaţională. Volumul a apărut în 2018, la Editura Tritonic, coordonat de Antonio Sandu şi Bogdan Popovenciuc.

Scopul acestui volum se doreşte a fi unul de informare a mediului academic, şi nu numai, cu privire la nenumăratele forme sub care se găseşte etica în cadrul cercetării academice. De asemenea, această lucrare poate fi considerată un instrument de lucru în vederea elaborării suporturilor de curs ce privesc disciplina eticii în cercetarea academică, atât în cadrul programelor universitare, cât şi postuniversitare de studii.

Cartea acoperă o paletă largă de domenii ce prezintă interes cititorului avizat, precum şi cercetătorului debutant în ceea ce priveşte comportamentul etic în elaborarea unei cercetări sau lucrări de specialitate, începând de la aspecte introductive şi terminologice, activităţi de cercetare şi diseminarea rezultatelor cercetării, până la particularități ale eticii în cercetare în varii domenii ale cunoașterii.

Această recenzie are ca temă dezbaterea şi prezentarea succintă a unor noţiuni şi problematici ale capitolului „Etica publicării ştiinţifice şi a comunicării cunoaşterii", autorat de profesor univ. dr. Antonio Sandu.

Din introducere se menţionează importanţa încrederii cercetătorilor academici cu privire la onestitate, corectitudine şi probitate. Acest lucru se referă la faptul că fiecare cercetător are misiunea de a asigura transparenţa în fiecare lucrare pe care o realizează, prin menţionaea surselor şi verificarea informaţiilor de actualitate. În plus, se vorbeşte şi de o formă de recompensare a comportamentelor cinstite şi o nevoie de sancționare a celor lipsite de onestitate.

Una din situaţiile dezbătute în cadrul acestui capitol este reprezentată de publicarea scrierilor ce nu ilustrează nici o valoare academică, neaducând nimic nou, iar în cel mai rău caz, aflându-se sub suspiciune de plagiat. În urma cercetărilor asupra acestei probleme, s-a concluzionat faptul că mulţi dintre autori nu cunosc îndeajuns de bine condiţiile minimale de etică care stau la baza realizării unei cercetări.

Comportamentele lipsite de etică iau naştere atunci când dorinţa de câştig este foarte mare. O lucrare, în mod normal, poate fi acceptată doar atunci când este foarte bine documentată şi dacă vine cu noi răspunsuri la dilemele şi problematicile intelectuale. Se poate discuta de două categorii de lucrări cu caracter ştiinţific: prima se referă la lucrările care prin rezultatul lor aduc ceva nou, iar cea de a doua constă în publicaţiile unde sunt adunate astfel de informaţii în vederea transmiterii pe mai departe a cunoaşterii de către următoarele generaţii de specialişti şi cercetători.

În present, numărul articolelor de cercetare publicate fără a aduce nimic nou, doar relatând vechi adevăruri, a crescut semnificativ. Analizând acest fenomen sub aspect etic, se poate vorbi de o condamnare, deoarece îngreunează procesul de documentare aferent fiecărei cercetări. Această categorie de lucrări trebuie sancţionată, întrucât nu promovează cunoaşterea.

O altă categorie de jurnale ce nu sunt de încredere şi care prezintă un conţinut mai slab din punct de vedere al calităţii sunt cele cunoscute sub denumirea de „predatory journals". Există cercetători care preferă să îşi publice lucrările în astfel de jurnale, în ideea că aceasta nu ar reprezenta nicio fraudă, dar pe de altă parte aceştia ajung să îşi piardă din credibilitate. În aparenţă, jurnalele acestea respectă standardele academice care sunt impuse, dar solicită o taxă cercetătorilor şi nu supune calitatea informaţiilor unui control eficient.

Asemenea situaţii conduc la posibilitatea ca un articol, indiferent cât de bine ar fi scris şi oricât de multă relevanţă ştiinţifică ar oferi, să nu fie acceptat în cadrul publicaţiilor celebre. Aşadar, mulţi cercetători ajung să recurgă la publicarea în „predatory journals". Un detaliu important care nu se găseşte la aceste jurnale este o verificare avizată de către colegii din domeniu.

O altă problemă specific acestui tip de jurnale se leagă de faptul ca mulţi dintre cercetători ajung să mintă asupra referenţilor, inventând unii falşi în vederea obţinerii unui grad mai crescut de credibilitate. Cu toate că este vorba despre o acţiune cu caracter fraudulos, este frecvent utilizată în cadrul domeniilor de nişă.

Aceste verificări de către colegii din domeniu sunt considerate în unele cercuri ca fiind inutile, prin prisma faptului că intervine subiectivitatea privind persoana şi propriile păreri cu privire la propriile rezultate, proiecte, teorii ştiinţifice sau lucrări. În scopul dovedirii acestui fapt, a avut loc un experiment, ce a folosit ca obiect de acţiune un articol medical publicat şi care conţinea opt erori. Cu ajutorul acestei forme de verificare nu au fost identificate decât un sfert dintre acestea. Chiar şi aşa, nu puţini sunt cei care consideră acest proces de verificare un etalon al credibilităţii, dar au fost identificate în acelaşi timp mai multe limitări, începând de la numărul mic de cercetători dispuşi să se dedice acestei slujbe, timpul necesar până la dificultatea pe care o implică acest proces.

Apar şi diverse voci care îşi exprimă părerea asupra autoratului ştiinţific, în scopul identificării criteriilor care să conducă la stabilirea persoanei ce poate fi numită autor al unei lucrări, precum şi definirea ordinii în care sunt menţionaţi mai mulţi autori. În anumite sectoare de activitate, este interzisă apariţia mai multor autori pe titlul lucrării, dar în altele cu

caracter mai complex, cum este ingineria sau medicina, lucrările sunt materializate cu ajutorul mai multor autori. O regulă concretă şi certă este aceea că fiecare participant la realizarea lucrării trebuie să fie menţionat pe baza aportului adus. În ceea ce priveşte dobândirea calităţii de autor, opiniile rămân împărţite. Traducătorii, cei care culeg datele sau corectorii pot fi amintiţi, însă nu pot dobândi calitatea de autor.

Atunci când efortul depus de fiecare autor este unul egal, regula care guvernează stabilirea ordinii este alfabetul. Cu privire la lucrările din mediul academic, cum sunt cele de licenţă, disertaţie sau doctorat, studentul va fi cel considerat prim-autor, iar coordonatorul ultim autor, acest lucru doar atunci când constribuţia sa este una semnificativă.

Au fost unele publicaţii tot din sfera ştiinţifică, ce au optat pentru adoptarea termenului de „contribuitor". Utilizarea acestui termen a avut ca scop evitarea ivirii vreunui conflict din cauza folosirii denumirii de autor de către mai multe persoane pentru aceeaşi lucrare. Au fost identificate în cadrul unei lucrări paisprezece roluri pe care le pot deţine contribuitorii.

Activitatea unui autor ce constă doar în sprijinirea realizării lucrării va face ca acesta să nu fie menţionat, întrucât este considerate drept o scriere fantomă. Acest concept este cel mai prezent în sfera politică, acolo unde politicienii solicit ajutorul consilierilor pentru scrierea discursurilor publice. Scriitorul fantomă este definit simplu ca persoana care realizează o lucrare în numele unei alte persoane, depunând un efort ce nu va fi recunoscut niciodată în mod oficial. El poate avea ca activitate şi redactarea unei lucrări de specialitate în locul unei persoane care nu poate să se exprime în mod corect sau cel puţin atractiv.

Din punct de vedere al eticii academice, o altă problemă ar fi plagiatul. Plagiatul constă în însuşirea unor idei şi prezentarea lor ca fiind un propriu concept, o proprie descoperire. Se poate întâmpla ca acesta să fie şi involuntar. Plagiatul involuntar are loc fără intenţie, provocat de o eroare de memorie, pe când cel voluntar este cu intenţie, scriitorul fiind conştiend că informaţiile însuşite nu îi aparţin.

Problema plagiatului devine mai complexă atunci când vorbim şi despre traducere sau parafrazare ori utilizarea unor discuţii private sau prezentări ce nu fuseseră făcute publice. Aplicaţiile create de tehnologie împotriva plagiatului sunt neputincioase în faţa acestor forme de însuşire a ideilor, iar în lipsa vreunei plângeri, nici măcar membrii ce alcătuiesc comunitatea academică nu vor putea certifica autenticitatea lucrării.

De asemenea, alte forme pe care le mai poate îmbrăca plagiatul sunt: autoplagiatul sau autoratul onorific, autoplagiatul are loc atunci când autorul reia anumite fragmente dintr-o lucrare anterioară publicată de el şi le

introduce în noua lucrare fără a aminti sursa acestora. Autoratul onorific presupune menţionarea unor persoane ce nu au venit cu vreo contribuţie substanţială la lucrare.

Sunt implementate la acest nivel mai multe condiţii şi criterii care să guverneze publicarea unei lucrări. Ele se regăsesc în forma politicii editoriale, având rolul de a menţiona şi sancţiona abaterile necinstite ale autorilor. Astfel de exigenţe sunt: peer review-ul, principiul transparenţei, deschiderea, modelul de business al jurnalelor, politicile cu privire la drepturile de autor.

Prin urmare, este vizibil faptul că de-a lungul anilor dorinţa de câştig şi de renume în mediul academic îi face pe unii cercetători să recurgă la aşa zisele scurtături sau acţiuni lipsite de etică pentru a obţine rezultate. Cu toate astea, societatea a sesizat aceste nereguli, impunând astfel un sistem de protecţie pentru aceste probleme, care adesea este mai mult sau mai puţin eficient. Educarea din punct de vedere etic a fiecărui cercetător este o etapă foarte importantă înainte de conceperea unei lucrări, întrucât sporeşte astfel gradul de responsabilitate şi de conştientizare a daunelor ce pot fi produse asupra ştiinţei prin urmarea acestor acţiuni injuste.

References

Sandu, A. (2018). Etica publicării ştiinţifice şi a comunicării cunoaşterii. In A. Sandu & B. Popoveniuc (coords.) *Etică şi integritate în educaţie şi cercetare* (pp:421-458). Bucuresti, Romania: Tritonic.